

ПЕДАГОГІЧНА ДІАГНОСТИКА З ЕЛЕМЕНТАМИ ТЕРАПІЇ

Лекція 3

***ПЕДАГОГІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ
ЯК ОБ'ЄКТ ДІАГНОСТИКИ***

ПЛАН

- 1. СТРУКТУРА ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.**
- 2. ОСНОВНІ АСПЕКТИ ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.**

ЛІТЕРАТУРА

1. Аналіз роботи школи // Все для вчителя. - 1999. - №1. - с. 9-12.
2. Битинас Б.П., Катаева Л.И. Педагогическая диагностика: сущность, функции, перспективы // Сов. педагогика. - 1994. - №7.
3. В основі системи - вивчення педколективу // Завуч. - 1999. - №4. - с. 4-6.
4. Диагностика успешности учителя: Сб. метод. мат. для руководителей шк / Сост. Т.В. Морозова. - М.: Образоват. центр "Педагогический поиск", 1997. - 94 с.
5. Жерносе́к І.П. Науково-методична робота в загальноосвітній школі: Навч.-метод. посібник. - К.: ІЗМН, 1998. - 160 с.
6. Зверева В.И. Диагностика и экспертиза педагогической деятельности аттестуемых учителей. - М.: УЦ "Перспектива", 1998. - 112 с.
7. Ингенкамп К. Педагогическая диагностика: Пер. с нем. - М.: Педагогика, 1991. - 240 с.
8. Кальней В.А., Шишов С.Е. Технология мониторинга качества обучения в системе "учитель - ученик". Методическое пособие для учителя. - М.: Педагогическое общество России. - 1999. - 86 с.
9. Коберник О.М. Управлінські засади психолого-педагогічної діагностики розвитку учнів загальноосвітньої школи // Освіта і управління. - 1999. - №1. - с. 79 - 85.
10. Конаржевский Ю.А. Педагогический анализ учебно-воспитательного процесса и управление школой. - М.: "Педагогический поиск", 1997. - 79 с.

Для успішного здійснення педагогічної діагностики необхідно знати, що саме ми будемо вивчати, тобто предмет діагностики, а також на основі яких критеріїв можна оцінювати рівень стану досліджуваного предмета. В психолого-педагогічній літературі існує велика кількість різних підходів до діагностування навчально-виховного процесу. Цей факт пояснюється тим, що різні автори з різних точок зору розглядають місце і роль педагога в навчально-виховному процесі. Це й призвело до створення різних структур педагогічної діяльності.

Відповідно до сучасних теоретичних уявлень про **структуру педагогічної діяльності** входять три основних компоненти:

1. Педагогічні цілі і завдання.

В будь-який момент педагогічної діяльності педагог має справу з ієрархією цілей і завдань, діапазон яких охоплює як загальні цілі (цілі школи, системи освіти, суспільства), так і оперативні завдання.

2. Педагогічні засоби і способи вирішення поставлених завдань.

Вибираючи педагогічні засоби і способи педагогічного впливу, педагог повинен бути зорієнтований в першу чергу:

а) **на вихованця**, на стимулювання його морального, емоційного і інтелектуального розвитку, на проектування нових рівнів його психічного розвитку. Головною в даному випадку є ідея розвитку активності і самостійності вихованців. Організовуючи їх діяльність, педагог повинен будувати управління не як безпосередній вплив, а як передачу вихованцеві тих "основ", з яких він зміг би самостійно приймати свої рішення. І вибір педагогічних засобів, у першу чергу, визначається індивідуальними та віковими особливостями дитини;

б) *на свої особистісні і професійні можливості і здібності.* Основними принципами самореалізації педагога виступають: емоційна та особистісна відкритість; психологічне "настроювання" на оптимальну роботу з даною групою з метою досягнення максимальної переконливості і виразності; задоволеність собою в процесі спільної з вихованцями творчої діяльності;

в) на вибір і використання методів,
організаційних форм взаємодії з вихованцями і
вихованців один з одним; створення умов, які
полегшують процес навчання, атмосфери
живого спілкування, позитивного емоційно-
психологічного клімату.
Для цього необхідні: шанобливе ставлення
педагога до особистості вихованця,
діагностичне відкрите спілкування, тепло і
товариськість у відносинах з дітьми,
визначення непорозуміння і прагнення його
залагодити, спираючись на сильні сторони
вихованця, його індивідуальний досвід, пошук
активних і різноманітних методів роботи дітей
на занятті;

г) на вибір і трансформування змісту навчального матеріалу, підбір допоміжного, ілюстративного, інформаційного матеріалу, спрямованого на засвоєння вихованцями системи знань, обґрунтування глибокого зв'язку навчального предмету з життям. Зміст навчального матеріалу повинен поєднуватись з наявними в дитини знаннями і внутрішнім досвідом, пробуджувати інтерес, фантазію, можливість розвивати в неї потребу в знаннях, бути відкритим усьому новому, а отже - формувати прагнення до самонавчання, самовиховання і саморозвитку.

3. Аналіз і оцінка педагогічних дій педагога, тобто усвідомлення і корекція ним своєї праці.

Кожен педагог прагне правильно оцінити і вчасно відкоригувати свою діяльність. Тому він здійснює аналіз помилок, похибок і педагогічних знахідок, узагальнює свій досвід, складає і реалізує план свого професійного розвитку. Особливість цих дій - спрямованість на самого себе, вивчення рівня своєї педагогічної майстерності через аналіз процесуальної і результативної сторін діяльності.

Зазначимо, що оцінка має значення не сама по собі, а лише в рамках певного процесу. Тому її критерії встановлюються не поза педагогічною діяльністю, а в її межах .

В роботах інших дослідників (Бабанський Ю.К., Маркова О.К., Тализіна Н.Ф., Шамова Т.І.) розкриті наступні *аспекти педагогічної діяльності*:

1. *Управлінський аспект* - як педагог аналізує, планує, організує, контролює і регулює процес взаємодії з вихованцями.
2. *Психологічний аспект* - як впливає особистість педагога на вихованців, як він враховує індивідуальні особливості дітей, визначає і створює мотиви навчання.
3. *Педагогічний аспект* - через які форми і методи педагог передає зміст навчального матеріалу.

Кузьміна Н.В., Беспалько В.П. визначають педагогічну діяльність як систему управління навчально-пізнавальною діяльністю вихованців. На їхню думку, головна роль педагога полягає в тому, щоб ефективно управляти процесом передачі знань і їх засвоєння учнями. Тому в основі структур, розроблених названими авторами, лежить функція управління.

Інший підхід до структурування діяльності педагога називають стадіальним. Він здійснений в роботах Конаржевського Ю.О., Бабанського Ю.К. та ін. Згідно такого підходу педагогічна діяльність розглядається як виконання послідовних операцій, які призводять до успішного вирішення завдань навчання, виховання і розвитку дитини. Зазвичай подібні структури будуються за схемою:

**формування мети - створення мотивів -
способи реалізації мети - кінцевий результат.**

Маркова О.К. ставить створення мотивів на перше місце, вважаючи їх головним фактором успішної реалізації мети навчально-виховного процесу.

Аналізуючи працю педагога, вона використовує три базисних психологічних категорії - діяльність, спілкування, особистість.

Здійснення педагогічної діяльності, педагогічне спілкування, самореалізація особистості педагога складають процес його праці. Але праця педагога визначається й її результатами, які проявляються в рівні навченості та рівні вихованості дітей, що складає ще дві сторони праці педагога.

В кожній з перелічених п'яти сторін педагогічної діяльності Маркова О.К. виділяє професійні знання і вміння, психологічні позиції і особистісні особливості, які складають "психологічний модуль" для кожної сторони праці. Професійно-компетентним, з її точки зору, є педагог, який на достатньо високому рівні проявляє всі п'ять сторін педагогічної праці, які й складають п'ять блоків професійної компетентності.

В оцінюванні професійної діяльності педагога та її підсистем оцінка матиме три **аспекти**: відповідність діяльності запитам, потребам суспільства; інтелектуальна ефективність; організаційна ефективність.

У кожному з цих аспектів вона виконуватиме чотири **функції**:
Перша функція - відбір необхідної інформації.

Друга функція - обґрунтування певного рішення. Будь-яке наступне управлінське рішення буде об'єктивним і реальним для виконання, якщо воно ґрунтується не лише на висновках діагностики (контролю), а й на оцінці процесу.

Третя функція - комунікативна. Саме оцінка є оптимальною основою для ділової комунікації дійових осіб педагогічного процесу.

Четверта функція - формуюча. Вона формує в учасників педагогічного процесу почуття відповідальності за стан системи, в якій вони працюють, та характер змін у ній.

Значення діагностики та наступної оцінки педагогічної діяльності постійно зростає. Це спричиняється наступними факторами.

По-перше, за останні роки прискорились процеси змін у системі освіти. У цьому зв'язку діагностика та оцінка має значення не стільки з погляду сучасного стану освіти, скільки з точки зору її перспектив, тобто підвищується роль прогнозування, прогностичних моделей розвитку системи освіти і її підсистем.

По-друге, постійно зростає складність освітніх систем. Варіативність змісту, форм, методів, які використовуються різними ланками освіти, вимагають від педагогічних працівників постійного вдосконалення своєї професійної компетенції.

По-третє, відповідно до нових гуманістичних орієнтирів, центром сучасної освітньої системи є вихованець, тому основним критерієм ефективності є якість змін самої дитини як результат педагогічної діяльності педагога.

Таким чином, діагностика успішності педагогів, як одна з форм контролюючої діяльності керівника навчального закладу, полягатиме у вивченні міри досягнення мети управління, який встановлюється на основі порівняння досягнутих показників роботи з тими, які прогнозувалися. Для ефективного виконання подібної функції керівник повинен чітко визначити критерії оцінки результативності педагогічної праці, залучивши до розробки та обговорення подібних критеріїв не лише представників адміністрації, а й усіх представників навчального закладу.

Сама діагностика, як одна із форм контролю, повинна тісно пов'язуватися керівником з іншими функціями управління (планування, організацією) і спрямовуватись на вирішення проблемних та перспективних питань в діяльності навчального закладу.

Дякую за увагу!

